

Derbak O.A.

*Lecturer at the Department of International Tourism,
Hotel and Restaurant Business and Language Training
Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine*

STRUCTURE OF PREPARATION OF THE FUTURE BACHELOR'S DEGREE IN TOURISM FOR PROFESSIONAL INTERACTION

Дербак О.А.

*викладач кафедри міжнародного туризму,
готельно-ресторанного бізнесу та мовної підготовки
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро, Україна*

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО БАКАЛАВРА З ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Summary. The article substantiates the structure of future bachelor's degree in tourism for professional interaction. The author defines the concept of "future bachelor's degree in tourism for professional interaction". The structure of future bachelor's degree in tourism for professional interaction consists of such components as motivational (a set of motives adequate to meet the goals and objectives of professional engagement (focus on interaction, focus on partnership and cooperation, the need for communication, the need for self-improvement); cognitive (a set of knowledge about the nature and features of professional interaction); activity (a set of skills that ensure effective professional interaction (perceptive-prognostic, organizational, communicative, reflexive-regulatory); personal (a set of personal qualities that contribute to successful professional interaction (contact, stress, ability to reflect)). The conclusions and recommendations for further research.

Анотація. У статті обґрунтовується структура готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії. Подано авторське визначення поняття «готовність майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії». Структура готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії складається з таких компонентів, як мотиваційний (сукупність мотивів, адекватних відповідно до цілей та завдань професійної взаємодії (спрямованість на взаємодію, орієнтація на партнерство і співпрацю, потреба у спілкуванні, потреба у самовдосконаленні); когнітивний (сукупність знань про сутність і особливості професійної взаємодії); діяльнісний (сукупність умінь, які забезпечують ефективну професійну взаємодію (перцептивно-прогностичні, організаційні, комунікативні, рефлексивно-регулятивні); особистісний (сукупність особистісних якостей, які сприяють успішній професійній взаємодії (контактність, стресостійкість, здатність до рефлексії)). Наведено висновки та перспективи подальших досліджень.

Keywords: *readiness, readiness for professional activity, readiness for professional interaction, tourism, future bachelor's degree in tourism.*

Ключові слова: *готовність, готовність до професійної діяльності, готовність до професійної взаємодії, туризм, майбутні бакалаври з туризму.*

Постановка проблеми. Готовність майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії – це особистісне інтегративне утворення, що становить єдність ціннісно-мотиваційного ставлення до професійної взаємодії, професійно-важливих особистісних якостей, сукупності знань, умінь і досвіду їх застосування, які забезпечують ефективну конструктивну взаємодію з усіма учасниками системи професійних відносин й реалізацію професійних функцій майбутнього фахівця туристичної індустрії. Така готовність є основою фахової підготовки студентів спеціальності «Туризм», результатом якої є формування здатності до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, умінь забезпечувати з ними ефективні комунікації тощо. Тому важливою проблемою залишається характеристика структурних компонентів готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливими для розуміння сутності поняття «готовність» і його структури є праці таких учених, як Н. Арістова, Б. Байменова, Ж. Бекова і Ж. Сауля, Н. Волкова, М. Дьяченко і Л. Кандибович, О. Лебідь, Н. Мазур, В. Різник, В. Чічкін та інші. Проблема готовності до професійної діяльності стала об'єктом наукових досліджень багатьох провідних науковців. Різні аспекти готовності майбутнього фахівця в сфері туризму до професійної діяльності та шляхи формування готовності означених фахівців висвітлено у працях Г. Богатирьової, М. Галицької, А. Захаріної, С. Кобзової, Т. Колесник, С. Літовка-Деменіної, С. Мен, О. Тамочкіної, В. Тісянкової, Л. Щербак та інших. Проблему готовності до професійної взаємодії було порушено в дослідженнях Н. Волкової, Є. Радигіної,

В. Семиченка, Н. Тищенко, Ю. Устименка та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість наукових праць, в яких розкрито сутність, структуру та зміст готовності до професійної взаємодії; особливості формування готовності майбутніх фахівців у сфері туризму до професійної діяльності, питання сутності та структури готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії не було предметом окремих наукових досліджень.

Мета статті є виявлення та обґрунтування структури готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення досліджуваних матеріалів дає можливість визначити основні компоненти готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії. Передусім це *мотиваційний компонент*, який відображає сукупність мотивів, адекватних відповідно до цілей та завдань професійної взаємодії (спрямованість на взаємодію, орієнтація на партнерство і співпрацю, потреба у спілкуванні, потреба у самовдосконаленні). Наступний компонент – *когнітивний* передбачає оволодіння системою знань про сутність і особливості професійної взаємодії; *діяльнісний компонент*, який включає сукупність умінь, які забезпечують ефективну професійну взаємодію (перцептивно-прогностичні, організаційні, комунікативні, рефлексивно-регулятивні); *особистісний компонент*, складовими якого є сукупність особистісних якостей, які сприяють успішній професійній взаємодії (контактність, стресостійкість, здатність до рефлексії).

Обґрунтуємо вибір кожного компоненту окремо та схарактеризуємо показники.

Перш за все зазначимо, що у структурі готовності до професійної взаємодії мотивація є тим основним поняттям, яке використовується для пояснення рушійних сил поведінки та діяльності майбутнього бакалавра з туризму.

Припускаємо, що мотиваційний компонент готовності до професійної взаємодії є смислоутворювальною складовою, оскільки передбачає формування стійкого прагнення майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії, усвідомлення цінності професії, потреби у творчій професійній діяльності, усвідомлення практичної значущості спілкування як основи професійної взаємодії майбутнього фахівця.

Аналіз літератури дозволив виділити три складові мотивації майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії: *мотивація до професійної діяльності* (відображає мотивацію майбутнього бакалавра з туризму до професійної діяльності й передбачену цією діяльністю професійну взаємодію); *мотивацію до комунікативної взаємодії* (відображає комунікативну сторону професійної взаємодії майбутнього бакалавра з туризму як таку, що

ґрунтується на комунікативній взаємодії суб'єктів туристичної індустрії); *індивідуальний рівень мотивації до професійної взаємодії* (передбачає мотивацію майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії, залежну від особистісних характеристик студента).

Мотивація до професійної діяльності розглядається в наукових працях (Н. Іванова, О. Кальчук, Т. Матієнко, О. Мірошніченко та ін.) переважно як дія конкретних мотивів, які обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, пов'язаних з цією професією.

Авторитетною для нас вважається наукова позиція Т. Лісіціної, яка характеризує мотив професійної діяльності як усвідомлене спонукання до конкретної форми цього виду діяльності, яке пов'язане з внутрішнім відношенням до неї особистості. Вчена стверджує, що мотиви професійної діяльності формуються в результаті співвіднесення особистістю власних потреб і можливостей з предметами професійної підготовки, які є компонентами туристської діяльності. У цьому аспекті роль мотивації полягає в тому, що вона виконує функцію змістоутворення, тобто надає дійсності, яка відображається у свідомості, індивідуальне значення [11, с. 46].

Отже, мотивація майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії розглядається нами в контексті мотивації до професійної діяльності, під якою розуміємо дію конкретних спонукань, що обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, пов'язаних з цією професією. Отже, здійснення професійної діяльності майбутнім бакалавром з туризму, формування в нього готовності до професійної взаємодії можливе лише за умови усвідомлення і прийняття ним професійної діяльності як цінності.

Мотивація до комунікативної взаємодії майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії визначається, насамперед, специфікою професійної діяльності фахівця з туризму, значну частину якої складає вербальне спілкування. Тому вмотивований на професійну діяльність майбутній бакалавр з туризму є переважно вмотивованим до комунікативної взаємодії із суб'єктами туристичної індустрії. З метою формування позитивної мотивації майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії необхідно, щоб зміст професійної взаємодії у навчальному процесі закладу вищої освіти відображав актуальні проблеми професійної діяльності майбутнього фахівця, тобто був наближений до реальної професійної діяльності. Отже, мотиваційно-ціннісний компонент майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії вміщує їхню позитивну мотивацію до участі в спілкуванні й спільній діяльності з клієнтами, колегами, керівниками та іншими суб'єктами професійної діяльності.

Індивідуальний рівень мотивації до професійної взаємодії майбутніх бакалаврів з туризму залежить, як було зазначено вище, від

особистісних характеристик студента. Крім того, на індивідуальний рівень мотивації до професійної взаємодії впливає загальний рівень мотивації до професії майбутнього фахівця сфери туризму, що спонукає студента до розвитку своїх комунікативних якостей як базових у структурі особистісних професійних якостей. Студенти, які мають високий рівень індивідуальної мотивації до професійної взаємодії, як правило, «упевнено почуваються в кожній професійній ситуації або ж швидко шукають шляхи для входження в неї; у них достатньо друзів, вони швидко встановлюють комунікативні зв'язки й мотивовані до їх зростання як у середовищі закладу вищої освіти, так і поза ним» [11, с. 46]. З огляду на це особливе місце в структурі мотиваційного компоненту займає, на нашу думку, *мотивація самовдосконалення*, яка є комплексом мотивів, що спонукають особистість до оволодіння новими знаннями, вміннями і навичками, становлення активної життєвої позиції.

У контексті нашого дослідження професійне самовдосконалення майбутнього бакалавра з туризму це свідомо робота майбутнього фахівця з розвитку своєї особистості як професіоналу, під час якої він реалізує потребу розвитку у себе професійно-важливих якостей, відповідних знань і вмінь, що сприятимуть успіху у професійній взаємодії, професійній діяльності та життєдіяльності взагалі.

У відповідності з вищезазначеним, показниками мотиваційного критерію готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії визначено: *спрямованість на взаємодію, орієнтація на партнерство і співпрацю, потреба у спілкуванні, потреба у самовдосконаленні*.

Другим компонентом готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії визначено *когнітивний*. Цей компонент був виокремлений нами у структурі готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії на основі теорії пізнавальної діяльності особистості; положення про роль теоретичних знань у формуванні особистості; принципів засвоєння нових теоретичних знань.

Звернемо увагу до наукової позиції В. Молоченко, яка стверджує, що «когнітивний компонент – складова досвіду взаємодії, яка репрезентована знаннями, що є необхідними для здійснення партнерства та їх результативними елементами – когнітивними оцінками» [9, с. 38]. Отже, рівень сформованості когнітивного компоненту готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії є результатом пізнавальної діяльності.

О. Єніліна, досліджуючи специфіку формування професійної самосвідомості студентів туристського закладу вищої освіти, зазначає, що когнітивний компонент відображає знання, можливості їх творчого застосування задля вирішення професійних завдань у туризмі та встановлювати логіко-сміслові зв'язки між ними [5].

На думку А. Віндюк, основним знаннями майбутніх фахівців туристичної індустрії є знання про закони взаємодії відносин у системі «людина – людина», які розкривають властивості особистості як майбутнього фахівця, так і клієнтів, з якими потрібно постійно спілкуватися в майбутній діяльності; знання про особливості культури, традицій гостинності, етикету, етнічних особливостей народів світу; знання української, російської, англійської та другої іноземної мов на рівні ділового спілкування; знання про принципи, форми, методи і засоби гостинності, які дають можливість бути конкурентоспроможними та мобільними на ринку праці індустрії туризму [3, с. 70].

Виходячи з інформації зі Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм» [14] щодо компетентностей, які мають бути сформовані у студентів по закінченню навчання, можна виділити ті з них, які безпосередньо пов'язані з формуванням готовності до професійної взаємодії: *загальні компетентності* (навички використання інформаційних та комунікаційних технологій, здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися іноземною мовою, навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді) та *спеціальні компетентності* (здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, розуміння процесів комплексного туристичного обслуговування, здатність просувати та організовувати споживання туристичного продукту, здатність презентувати туристичний інформаційний матеріал, здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу, здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, вміння забезпечувати з ними ефективні комунікації, здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності).

Отже, відповідно до сформованих загальних та спеціальних компетентностей бакалаври з туризму вже повинні мати здатності до міжособистісної взаємодії, роботи в команді тощо. Враховуючи сформовані таким чином навички, вони повинні пізнавати нові способи професійної взаємодії. Проте варто звернути увагу, що зміст професійної освіти на сьогодні не вбачає необхідності приділяти більше уваги дисциплінам циклу професійної підготовки, які містять основи організації професійної взаємодії.

Ураховуючи вищенаведене, когнітивний компонент підготовки майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії, на нашу думку, пов'язаний з пізнанням і розглядається нами як процес і як результат, тому когнітивний компонент можна уявити, «з одного боку, як певний рівень спеціальних знань, відповідну ступінь їх

системності та спрямованості, з іншого боку – як накопичення знань, перехід їх на більш високий рівень системності, що дає можливість побачити цілісну картину світу, прояв загальних закономірностей в процесі спілкування з особами, що мають різний рівень розвитку, здоров'я, готовності до сприйняття тих чи інших туристських послуг» [4, с. 31]. При цьому відбувається переоцінка власних здібностей до професійної взаємодії, майбутній фахівець пізнає нові способи міжособистісної взаємодії та шукає ефективні способи комунікації.

Отже, когнітивний компонент передбачає глибоке усвідомлення майбутніми бакалаврами з туризму сутності професійної взаємодії, розуміння вагомості здійснення конструктивної взаємодії в професійній діяльності. Підсумовуючи зазначимо, що основою когнітивного компоненту є система теоретичних знань достатньо високого рівня узагальненості, що забезпечує їх використання і широке перенесення у відповідні професійні ситуації.

Показниками когнітивного критерію готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії визначено: повноту та міцність засвоєння системи знань про сутність, умови, стратегії і тактики побудови професійної взаємодії; методи встановлення, збереження і відтворення контакту; механізми взаємовпливу в міжособистісних стосунках; функції, форми, види та стилі спілкування.

Варто підкреслити, що когнітивний компонент містить систему знань, що мають бути усвідомлені майбутнім майбутніми бакалаврами з туризму і виступати підґрунтям для формування необхідних умінь здійснення професійної взаємодії. Тому, наступний компонент, який ми виділили у структурі готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії є *діяльнісний*. Як зазначає Є. Радигіна, діяльнісний компонент готовності до професійних взаємодій в сфері гостинності визначає рівень розвитку професійних умінь, індивідуальний стиль їх реалізації, практичний досвід їх використання, здатність до творчого вирішення професійних завдань [12, с. 46].

Відзначимо, що у науковій літературі виділяють наступні уміння, які характеризують специфіку професійної взаємодії: активне безоціночне слухання, вміння підкорятися правилам та інструкціям, будувати партнерську взаємодію, самостійно і конструктивно вирішувати конфліктні ситуації, організувати процес професійної взаємодії і навколишній простір, оцінити результати професійної взаємодії [12, с. 46]; обґрунтовувати, визначати і раціонально застосовувати шляхи і способи найбільш ефективного досягнення поставлених цілей, впливати на емоційну і раціональну сфери свідомості клієнтів з метою позитивного впливу на їх поведінку і ставлення до навколишньої дійсності [4, с. 32]; виділяти головне у складних явищах, не

акцентуючи на частковому, аналізувати й узагальнювати матеріал, усвідомлювати причинно-наслідкових зв'язків, інтуїтивно передбачати і застосовувати знання у нових ситуаціях [13]; забезпечувати комплексне обслуговування, яке спрямоване на задоволення потреб клієнтів туристичної індустрії [8]; уникати конфліктів, толерантно розв'язувати їх між іншими учасниками професійної діяльності [15] тощо.

1. Отже, діяльнісний компонент готовності до професійної взаємодії включає в себе вміння майбутнього бакалавра з туризму обґрунтовано визначати і раціонально застосовувати шляхи і способи найбільш ефективного досягнення цілей професійної взаємодії. Майбутній бакалавр з туризму повинен вміти впливати на емоційну і раціональну сфери свідомості учасників взаємодії з метою позитивного впливу на їх поведінку і ставлення до навколишньої дійсності. Тому, з урахуванням думок дослідників, які акцентували увагу на проблемі умінь майбутнього бакалавра з туризму, презентуємо власний погляд на сукупність груп умінь, які забезпечують здійснення ефективної професійної взаємодії:

– *перцептивно-прогностичні* (сприймати емоційний стан учасників професійної взаємодії, розпізнавати приховані мотиви й форми психологічного захисту суб'єктів взаємодії, прогнозувати розвиток і результати комунікативної ситуації, бачити головне в іншій людині, правильно визначати його ставлення до соціальних цінностей);

– *організаційні* (створювати емоційно-комфортні умови для спільної діяльності, ідентифікувати отриману інформацію, активно, емпатійно слухати учасників професійної взаємодії, усвідомлювати та регулювати позиції під час взаємодії);

– *комунікативні* (розуміти партнерів зі спілкування, їх мотиви та цілі, дискутувати та відстоювати власну позицію, встановлювати міжособистісні зв'язки, володіти засобами вербального та невербального спілкування);

– *рефлексивно-регулятивні* (оцінювати результати взаємодії, аналізувати власний комунікативний потенціал й потенціал інших учасників взаємодії, усвідомлювати та регулювати власний емоційний стан та стан партнера, аналізувати власну систему ставлень до партнера по взаємодії).

Показниками діяльнісного критерію готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії визначено: рівень прояву у студентів умінь, які забезпечують здійснення ефективної професійної взаємодії (перцептивно-прогностичні, організаційні, комунікативні, рефлексивно-регулятивні).

Досягти високого рівня готовності до професійної взаємодії неможливо без сформованості *особистісного компоненту*, який включає наявність у майбутнього бакалавра з туризму відповідних особистісних якостей.

2. Перш за все необхідно зупинитися на такій якості як *контактність*, яка передбачає здатність сприймати іншу людину як унікальну цінність, а не як засіб досягнення мети.

3. Учені (А. Василенко, М. Воробьова, В. Пітюков та ін.) по-різному тлумачать контактність, як-от: бажання працювати в сфері «людина-людина», інтерес до людей, здатність викликати прихильність до себе людей, прагнення вирішувати конфліктні ситуації [4, с. 34]; товариськість, здатність суб'єкта до встановлення міцних і доброзичливих відносин з оточуючими; стійкість і узагальненість форм соціальної поведінки спрямованого на встановлення справжніх, близьких міжособистісних контактів [2, с. 53]. Отже, контактність передбачає загальну схильність суб'єкта взаємодії до корисних і приємних соціальних контактів, адекватне самовираження в спілкуванні, саморозкриття, орієнтованість на особистісне спілкування без маніпулювання партнером.

Ураховуючи вищезазначені визначення, можна стверджувати, що майбутньому бакалавру з туризму для того щоб ефективно організувати продаж туру або послуги, необхідно вміти проявити інтерес до клієнтів, дізнатися про них максимум корисної для фахівця з туризму інформації [4, с. 34]. Отже, майбутні бакалаври з туризму повинні бути товариські, вміти розташувати до себе людей. Тому, контактність майбутніх бакалаврів з туризму визначається нами як здатність швидко встановлювати відносини з іншими людьми і соціальними групами. «Контактність передбачає вміння і готовність працювати в команді, яка є в туризмі основним інструментом роботи» [4, с. 34].

4. Наступною складовою особистісно-комунікативного компоненту готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії є *стресостійкість* – інтегративна властивість особистості, що забезпечує здатність до соціальної адаптації, збереження значимих міжособистісних стосунків, успішної самореалізації, досягнення важливих цілей, збереження працездатності та здоров'я [10].

Варто зазначити, що термін «стрес» тлумачать як психічний стан, що зумовлений процесом взаємодії людини та зовнішнього середовища [1]. Так, стрес є суб'єктивною реакцією людини на незвичайну ситуацію, яка виконує функцію самозбереження.

На нашу думку, причинами стресу в майбутніх бакалаврів з туризму в процесі здійснення професійної взаємодії можуть бути: довготривале та інтенсивне спілкування; емоційні взаємостосунки з клієнтами, підлеглими, колегами, керівництвом та іншими; неможливість або нездатність допомогти суб'єктові взаємодії; відсутність підтримки; міжособистісні конфлікти тощо. З метою ефективного подолання означених труднощів у майбутніх фахівців в сфері туризму повинна бути сформована така професійна якість як

стресостійкість. Під стресостійкістю розуміють «здатність протистояти сильним негативним емоціогенним впливам, які викликають високу психічну напруженість, стрес» [6]. Так, стресостійкість створює необхідні передумови для ефективної професійної взаємодії, забезпечуючи при цьому мобілізацію внутрішніх ресурсів. Отже, стресостійкість виступає важливою якісною характеристикою майбутнього бакалавра з туризму, яка свідчить про його здатність адаптуватися та зберігати оптимальну працездатність при виникненні екстремальних умов професійної діяльності.

Вагомою складовою особистісного компоненту готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії є *здатність до рефлексії*. На наш погляд, відсутність жорсткої регламентації в організації взаємодії та перехід до суб'єкт-суб'єктних відношень потребують від майбутнього бакалавра з туризму прояву здатності до рефлексії у професійній діяльності.

Так, здатність до рефлексії майбутнього бакалавра з туризму в контексті професійної взаємодії набуває своєї специфіки й рис, зумовлених характером професійної взаємодії, яке полягає в постійному рефлексивному аналізі професійної діяльності в цілому та професійної взаємодії зокрема, розумінні контексту як власних дій, так і дій учасників взаємодії. У цьому контексті здатність до рефлексії майбутнього бакалавра з туризму як якісна характеристика суб'єкта професійної взаємодії, що усвідомлює специфіку свого професійного «Я», осмислює процес і результати професійної взаємодії.

Показниками особистісного критерію готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії визначено: рівень сформованості контактності, стресостійкості та здатності до рефлексії.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи, зазначимо, що нами виокремлено компоненти й критерії основного феномену дослідження, а саме готовності майбутнього бакалавра з туризму до професійної взаємодії: *мотиваційний* (сукупність мотивів, адекватних відповідно до цілей та завдань професійної взаємодії (спрямованість на взаємодію, орієнтація на партнерство і співпрацю, потреба у спілкуванні, потреба у самовдосконаленні); *когнітивний* (сукупність знань про сутність і особливості професійної взаємодії); *діяльнісний* (сукупність умінь, які забезпечують ефективну професійну взаємодію (перцептивно-прогностичні, організаційні, комунікативні, рефлексивно-регулятивні); *особистісний* (сукупність особистісних якостей, які сприяють успішній професійній взаємодії (контактність, стресостійкість, здатність до рефлексії)). Необхідність формування готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зумовлена об'єктивними потребами суспільства у наданні якісних туристських послуг згідно світових стандартів.

У подальших дослідженнях планується вивчення рівнів сформованості готовності майбутніх бакалаврів з туризму до професійної взаємодії засобами проектних технологій.

Список літератури:

1. Абабков В.А., Перре М. Адаптация к стрессу. Основы теории, диагностики, терапии. СПб. : Речь, 2004. 166 с.
2. Василенко А.Ю. Психологические особенности контактности в контексте самоактуализации личности. Вектор науки ТГУ, 2011. № 2 (5). С. 53–55.
3. Віндюк А.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти: теорія та методика : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2011. 340 с.
4. Воробьева М.В., Питюков В.Ю. Профессиональная мотивация студентов туристского вуза: монография. Одинцово: АНОО ВПО «Одинцовский гуманитарный институт», 2013. 180 с.
5. Енилина Е.В. Формирование профессионального самосознания у студентов туристского вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук; спец.: 13.00.08. Рос. междунар. акад. туриз. Химки, 2012. 22 с.
6. Липовська Н.А. Особливості управління стресами в професійній діяльності державних службовців [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-01/10lnadds.pdf>
7. Лисицына Т.Б. Профессионально-мотивирующее обучение студентов по специальности «Туризм» в условиях региона: дисс. ... канд. пед. наук; спец.: 13.00.01. Казань, 2007. 24 с.
8. Любышева Т.М. Формирование профессиональной компетентности у будущих менеджеров индустрии туризма на основе

интегративного подхода: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Чебоксары, 2013. 24 с.

9. Молоченко В.В. Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук; спец: 13.00.04. Вінниця, 2017. 265 с.

10. Никифорова Г.С., Дмитриевой М.А., Снеткова В.М. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности : учеб. пособ. СПб. : Речь, 2003. 347 с.

11. Пушкар Т.М. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій: дис. ... канд. пед. наук; спец.: 13.00.04. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2016. 262 с.

12. Радыгина Е.Г. Формирование готовности к профессиональным взаимодействиям в процессе подготовки специалистов сферы гостеприимства в вузе [Электронный ресурс] : монография. Урал. гос. пед. ун-т. 2-е изд., перераб. и доп. Екатеринбург, 2017, 202 с. URL: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/7501/1/uch00212.pdf>

13. Свиридова С.В. Роль природничо-наукових дисциплін у процесі професійної підготовки фахівців сфери туризму. Вісник Луганського національного Університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Частина I. 2011. № 14 (225). С. 61–66.

14. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» галузі 24 «Сфера обслуговування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Міністерство освіти і науки. Київ. 2018. 18 с.

15. Степанець М.П. Професійні компетенції фахівців для сфери туризму. Географія і туризм, 2013. Вип. 24. С. 131–137.

Nakhod S.A.

Ph.D. Candidate of Science (Pedagogy)

Lecturer of the Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work, Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine.

FACTORS AND CONDITIONS OF PREPARATION OF FUTURE SOCIONOMIC PROFESSIONALS FOR ACTIVITIES IN AN INCLUSIVE EDUCATION SYSTEM

Наход С.А.

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри інноваційних технологій з педагогіки,

психології та соціальної роботи

Університету імені А. Нобеля м. Дніпро

ФАКТОРИ ТА УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Summary. The article is devoted to identifying the main factors and conditions that determine the preparation of future specialists of socionomic professions for activities in an inclusive education environment. The article deals with the psycho-pedagogical direction of socionomic professions: psychologist, teacher, social teacher, social worker, tutor. It is found that significant internal factors of the preparation of specialists of socionomic professions in higher education to work in an inclusive environment are: a substantial need of the individual for